

Sentencije Crnogorskoga Šenata^{*}

U Velikom Sudu nalazi se jedan protokol u koji su upisivane sentencije Šenata crnogorskoga od 14 septembra 1837 god. do 28. maja 1893 godine. Ovaj protokol je ištetio 1906. godine požar (noću između 20 i 21 januara), koji je bio u Knjaževskome Velikom Sudu, kojom prilikom su oštećene još mnoge druge knjige i akta — koja su posle prenesena u Cetinjski Manastir — gde se nalazi danas Državna Arhiva. Otuda je protokol oštećen na više mesta; i gde ima praznina u njemu to su ona nagorena mesta. Protokol je pisan jezikom u kome je staroslovenskih samoglasnika њ, њг i и Ѣ. Sentencija ima u ovome protokolu iz doba vladike Rada (od 14. IX. 1837 do avgusta 1851 god.) na broju 140. Ove sentencije iz doba vladčina najviše se odnose na mirenje krvova među ljudima ili plemenima; naročito među ljudima. Iz doba Kneza Danila ima svega 36, kratkih, nešto političkih, a o mirenju krvova najviše (od septembra 1852 god. do februara 1859 god.). Ostalo je sve iz doba Knjaza Nikole (12. XI. 1861 do 23. V. 1893 god.) Ove se mahom odnose na pomeđašenje granice.

Od ovih sentencija u protokolu senatskih odluka ima ovako raspoređenih: u 1837 godini ima 30; od ovih 30 sentencija 6 u mesecu septembru i to svih 6 o krvovima; u oktobru mesecu 6 sentencija i to 5 o krvovima, a jedna o nasledstvu; u novembru mesecu 10 sentencija i sve o krvovima; u mesecu decembru 8 sentencija, od kojih 7 o krvovima i jedna o oceubistvu. = U 1838 godini ima 27 sentencija. Od ovih 27 sentencija, od januara do marta 15 sentencija i to o krvovima svih 15. Marta meseca 3 sentencije, 2 o krvovima a jedna o imanju bratstveničkome; meseca aprila jedna o rani; meseca maja tri sentencije, dve zbog krvi, jedna otimačina; meseca junija jedna i to o krvi; meseca jula dve opet o krvovima; meseca septembra jedna o testamentu; decembra meseca dve o krvovima. = U 1839 godini ima 13 sentencija; u martu dve o krvovima; u aprilu 4, jedno politička, tri o krvovima; u maju mesecu dve, spor oko granice i krvovi; u junu mesecu dve o krvovima; avgusta jedna o krvi; novembra dve, jedna o ubijstvu, a druga o krvi. = U 1840 godini ima sentencija 14; od ovih 14 sentencija: u martu dve, jedna o krvi, druga politička; u mesecu juniju pet sentencija, jedna za krađu, dve oko krvi

^{*} Tekst presuda Senata je preuzet iz *Arhiva za pravne i društvene nauke*, Knjiga X, br. 1 od 25.8.1910. godine.

a dve o razgraničavanju imanja; u mesecu juliju tri, jedna o slučajnu ubistvu, druga o pomeđašenju, a treća o krvi; u avgustu jedna i to o krvi; u oktobru jedna o krvi; u decembru jedna o krvi. = U 1841 godini ima 5 sentencija; januara, jedna o krvi; marta, jedna o mirazu, jedna o krvi; meseca maja oko krvi; jula, jedna oko krvi. = U 1842 godini samo dve sentencije: jedna u oktobru oko krvi, druga u decembru oko krvi. = U 1843 godini ima 11 sentencija; meseca januara oko rane; februara dve oko krvi; jedna marta oko krvi; aprila dve oko krvi; maja meseca tri, jedna o baštini i dve oko krvi; meseca septembra oko para od gvardije (poreze); novembra nehotično ubistvo. = U 1844 godini ima 6 sentencija: aprila jedna o krvi; maja jedna o nehotičnoj telesnoj povredi; jula dve: jedna o nasledstvu, jedna o krvi; septembra jedna o krvi; decembra jedna o krvi. = U 1845 godini ima 2 sentencije; u aprilu o nehotičnome ubistvu; decembra jedna o krvi. = U 1846 godini ima 10 sentencija: u januaru jedna o krvi; u maju za nehotično ubistvo jedna a jedna za krv; u juniju dve za krvove; u avgustu dve oko krvi; u oktobru jedna za krv; u novembru dve oko krvi. = U 1847 godini ima 2; u avgustu dve oko krvi. U 1848 godini ima 5; u februaru jedna oko krvi; u martu oko krvi jedna; u avgustu jedna nehotično ubistvo; maja dve oko krvi. = U 1849 godini ima 9 sentencija; u januaru dve oko krvi; u februaru dve oko krvi; junija jedna oko krvi; jula meseca jedna oko krvi; oktobra zbog krvi jedna; novembra zbog krvi dve. = U 1850 godini ima sentencije tri; junija meseca zbog krvi sve tri. = U 1851 godini tri sentencije; u februaru zbog krvi; meseca aprila jedna oko međe; avgusta jedna oko krvi.

U sentencijama koje će se niže štampati zadržani su pravopis i interpunkcija kao i u originalu, sem starih slovenskih slova.

Cetinje 14. septembra 1837. goda.

Da se zna i da je vjerovano oko danas učinjeno pismo pred svakim sudom i Gospodarom će bi od potrebe bilo prikazati a to kako se sluči nesreća i ubi Joko Milov Gornjak Mila Begova Plamenca iza toga bi mnogo zla među njima i ubiše Plamenca Jova Stankova koji bješe od toga zla odličan i tako skočiše Plamenci i prizvaše pleme i za toga odličnoga čovjeka ubiše Plamenci trojicu Joka Begova i Marka Begova i Joka Savova, za što ubiše odličena čovjeka Jova Stankova a potljen ovoga ubiše opet Plamenca Filipa Marovića Gornjaka i bi među njima preuzama i plenovah, i bješe došlo s toga da se sve pleme pokolje i tako kad vrhovni sud za ovo zlo razumje poslao je u put perjanike za obije parte i dovedoše ih pred vrhovni sud na Cetinje i tako kad je vrhovni sud njihove davije i razloge razumio, tako u prvu sudimo i sentencijamo, tako od ove tri glave te ubiše Plamenci s plemenom prebijamo jednu glavu za Jova Stankova, a za one druge dvije glave sudimo da za onih zbora nije, za što bjehu ubili čovjeka odličena, tako sud prebija kako i ostale zločince koje zemlja crnogorska i brdska mušketaje, i za njih da nema pogovora nigde niko, a

sudimo glavu Mila Begova po zakonu zemaljskome 133 cek. I 2 groša. Ovo da dade Joko Milov Gornjak, koji ga je ubio, a sudimo da dadu Plamenci za Filipa Marovića 133 cek. i 2 groša i ovako sentencijasmu, i vječno umirismo da za ovo nigde više pogovora nije nego da su umirnici među sobom u viječni vijek amin, i za više uvjerenje po zapovedi verhovne vlasti potvrđuje se ova sentencija kako više izgovara Pečatom Narodnim.

Cetin mjeseca septembra 1837 goda.

Da je vjerovano ovo danas učinjeno pismo pred Bogom i svakijem sudom i Gospodarom, će bude bila potreba prikazati i to kako se danas miriše Plamenci i Godinjani za krvne rane koje bjehu, među njima, bejahu Godinjani s njihovom stokom u Boljevićima t. j. Plamencima goveda petoro i brava 40 manje 2 i obrali nekoliko vinograda, i tako im vas Senat iz dogovora otsudi da imaju dat Godinjani Plamencima za ovo petoro govedi čija su bila talijera pedeset, a 40 manje dva brava talijera 40, koji se brav vrati od istijeh, da se odbije svaki po talijer 1 velimo talijer jedan, a ostavismo štete od vinograda svoj gvardiji crmničkoj da stišaje po njihovoj duši i da to isplate Plamencima i ovako sentencijasmu i utverdismo, koji bi Plamenac što učinio Godinjanima ili kojemu od njihove parte da odgovara pop Jovo i pop Mihaile sudu, a koji Godinjanin išta učini Plamencima ili kome od njihove parte, da odgovori pop sa svom braćom sudu, i na istu kartu se podpišuju kako biše konteni kako je više upisano

Ja pop Mihaile	potvrđujem	kako	više	izgovara	Plamenac.
Ja pop Jovo Plamenac	”	”	”	”	”
Ja pop Marko Leković	”	”	”	”	”
Ja pop Čavić	”	”	”	”	”

Mjeseca septembra 1837. goda.

Da je vjerovano ovo danas učinjeno pismo pred Bogom i Gospodarom i pravijem sudom će bi trebalo videt ga, a to kako se dogodi nesreća među Gajom Jovanovijem Grujicom Markovijem Začiranima svadiše se i pobiše čotecima i za te čoteke bjehu se mirili i po umiru nađe se Grujici glava fraska i provaljena i ima umrijeti, i dozva medika i trapa mu glavu, i poharči oko sebe mnogo i izvida se, i na današnji dan posla za oba senat, i dođoše na Cetinje i davijaše pred senatom sve što imaše, i senat, razumijući njihove davije razloge sudimo da da Gajo Grujici cekina šezdeset i šest i po i groš usentencijasmu da Grujica plati medika i tu muharač, i kada Gajo i ovo preda, da budu umirnici i da jedan od drugoga nemaju tražiti ništa.

Mjeseca oktobra 1837. god.

„Da se zna i da je vjerovano ovo danas učinjeno pismo pred svakijem sudom i Gospodarom gde bi od potrebe bilo prikazati i to kako dođoše pred crnogorskim i brdskim senatom iz Gluhoga Dola, to jest Branković prioznade glavu da je ubio Šuštera i tako pravitelstvujušči Senat razvidi njihove davije, i tako otsudi po kuštumu zemaljskome da ima platiti Niko Perov Branković po radi krvi glave Šušteru, sto i trideset i tri cekina i dva groša i tako zapiše uvjerenije potvrđismo.“

Mjeseca oktobra 1837. god.

Da se zna i da je vjerovano ovo danas učinjeno pismo ili ti sentencija pred Bogom i svakijem sudom pravijem, đe bi izašlo a to kako se dogodi veliko zlo i nesreća među Tomićima, Štitarima i Đaćanima sastaje se na palašku gomilu sva tri plemena zbog baštine što im bejaše zajedno, i svadiše se i pobiše i bi među njima ćotekah.... i bi posječen Todor Andrin po glavi, a pop Čelebić ima dva ćoteka na glavu a sina mu ubi puška u ruku, i tadar popucaše puške Tomicke i Štitarске i poginuše dva sina Andrije Mićunova, ubiše jednoga Tomići rekoše da ga ubi Bogdan Milanov i skočiše Đaćani i ubiše Tomića sina Krcuna Savova, i oko onoga drugoga pogoniše se Tomići i Štitari ko ga ubi i u pogodit se ne mogahu i u to njihovo ćeranje na današnji dan pozvaše se pred Gospodarom i novijem senatom i davijaše sve što imaše i sud razvidi među njime sve, po priliki da su ga ubili Štitari, i ovako dogovorno sudiše u prvu prebit Tomicku glavu za onoga što ga ubi Bogdan, a prebiše ranu Todora Andrina za rane popa Čelebića a rane sina popova sudiše cekina pet. A sudiše ovu glavu drugu... po zakonu zemaljskome sto i trideset i tri cekina i dva groša, da to imaju podmiriti Štitari svi koji su taj dan tu bili svaki podjednako, koji je god taj dan dolazio na Đace, i za sve krvne rabote ostaviše ih na mir uvijek i amin, i uzesmo na te karate od dvije glave Đaćanima cekina deset, a Štitarima pet, a Tomićima koji su tu bili pet.

Mjeseca oktobra 1837. god.

Da se zna.... a to kako danas na današnji dan dođoše pred crnogorskim i brdskim senatom to jest kako se dogodi zlo među sinovima Miloša Vukova Jovićevića sa sinovima Andrije Vukosavova Pejovića oko kupovine u Orliju svadiše se i ubi Novak Miloša Đukana Andrina (popa). Prvo sudimo glavu po kuštumu zemaljskome sto trideset i tri cekina i dva groša, od toga odbijamo za ranu trapanu

od Novaka Miloševa cekina šezdeset, ostaju da dade Novak Milošev Periši Andrinom za glavu cekina sedamdeset i tri i dva groša, a ucijenismo istu ranu Periše Andrina cekina trideset (.....) što je uzeo Periša Andrin odlike od Jovićevića da ih uzme za svoju ranu, a prebismo ruku Manojla Dragišina za trapan Marka Vukičina i da preda Vukica Milošev Manojlu Gradišinu cekina dvadeset da da Petar Milošev cekina deset istome Manojlu Gradišinu, a čoteka koje bjehu druge prebismo jedne za druge, a ista gora u (Orliju), što je kupio Vukica Milošev da ostaje njegova kako je i kupio, i biće poslata dva čovjeka od suda, da vide kako će zgraditi, a Vukica ako nije dodao Laniću sve pare za višerečnu kupovinu, da ih ima dati, i tako ih sa svim umirismo vo vjeki vjekov — amin — (Odlika, *platiti odliku*, platiti krv da nema više osvete, *ličiti se* krvnika; trapanati: razbiti glavu; odlika je obično bivala oko 50 talira, a jedan talijer = oko pet dinara; cekin = stari venecijanski dukat, šljivak.).

mjeseca novembra 1837.

„Da se zna i da je vjerovano ovo danas učinjeno pismo pred svakijem sudom i Gospodarom će bi od potrebe bila ova karta prikazati, i to kako su bili uzeli Štitari Vuleti..... Ošarčiću baštinu za krv na veliku božju pravdu i tako dođoše pod pravitelstvujućim senatom i tako kad je sud razumio njihove davije i tako dadoše Vuleti pravdu, i tako se zakle Vuleta na dvanaest glava pod život svetoga Petra i tako mu sud baštinu vrnu, i ostade kako osudismo za pravo da baština ostane pod imenom Vulete..... i da je slobodan prodati ili je sam držati, i to za više uverenje ovu sentenciju utvrdismo i učinismo kako više izgovora, kako obe parte kontene biše, i tako ih umirismo vo vječni vijek amin.

mjeseca novembra 1837.

Da se zna i da je veravano ovo danas učinjeno pismo pred svakijem sudom i Gospodarom, će bi od potrebe bilo prikazati, a to kako danas na današnji dan dođoše pod crnogorskim i brdskim senatom i prikazaše kako se veliko zlo dogodi, a to kako ubi Lazo Mrgudov Đura Končina, i tako pravitelstvujučći Senat kad njihove davije razabra tako smo dogovorno za pravo našli da Lazo Mrgudov ima platiti glavu t. e. p. kuštumu zemaljskome sto i trideset i tri cekina i dva groša i tako sentencijasma i utvrdismo kako obije parte kontene biše i umirismo ih vo vječni vijek amin.

meseca novembra 1837.

„Da se..... kako danas na današnji dan savokupi Gospodar svu gvardiju katunsku poradi velika zla i nesreće što se dogodi između Bećira i Žutkovića, i za to budući da je pravitelstvujušći senat te davije između njih svekolike razumio, i zato je prizvao gvardiju katunsku da i ona svekoliko vidi, kako su se Bećiri i Žutkovići pravdali, i počem kako su svekoliko razumeli njihove davije, i koje pravitelstvujušći senat s katunskom gvardijom po prilici nađoše, da je ubica Pera Žutković i tako sudi Gospodar i sva gvardija katunska s dogovorom i pomišljenijem jednim, i tako osudiše Avdiju Jokićeva na smrt da bude mušketan, i ovako sentencijasma i potvrdismo pri sudu crnogorsko-me i brdskome, i da bude jedna glava za drugu i da za to ni od jedne strane pogovora nema i tako ih umirismo vo vječni vijek — amin.

meseca novembra 1837.

„Da se itd..... kako ubi Milo Kejev oca svoga s nožem iz sebe kao najgorega krvnika, a ne kao oca svoga, i tako kad je pravitelstvujušći senat davije preslušao, kako je svoga oca ubio i tako je sud između sebe dogovoran našao za pravo, da na smert određen bude i da ga mušketaju i ovako sentencijasma i potvrdismo pred sudom crnogorskim i Brdskim.

mjeseca novembra 1837. god.

„Da se zna i da je vjerovano kako na današnji dan dođoše pred senatom zemaljskim Pješivci i Ozrinići i prikazaše svoje davije i pošto davije prikazaše..... Ozrinićima u Pješivcah dvije glave i jedna rana, i pošto to razabra razloge senat otsudi i prebi među ova dva plemena svo zlo jedno za drugo, glave, rane i pljenove pokrađe..... a sudimo za dvije glave i za ranu koje..... nađe u Pješivacah Ozrinićkoga, da im plate Pješivci, koji su dužni jednu glavu Markovsku..... Boškova ima se odsuditi kao lupeška za po glave što je više od 20 cekinah odbijamo od one Srgova sina i Srgo da preda Markovljaninu..... cekinah osudimo glavu Đukanovića ka lupešku 60 cekinah, tu glavu da imaju platiti Podkunićosni, a sudismo ranu sinovca..... kao lupešku 10 cekinah, da mu je plate Vukasojeviću, a sudismo Lazaru Mitrovu da povrati ledenicu Vuksanu Stojoviću, a oni da dadu Lazaru za deračinu 10 talijera od kojih oduzima globe a pet za što je čovjeka odro koji je..... a Šunjo Vuksanov s družinom da plati..... koje je na ovakvu muku uzeo pred kućom i zašto su bili Bjelopavlijecski i

rukodaći jedan drugome i to su od Filipa da plati što se kome u ko-
ga nađe po čistini i da imaju dati sudu karatah 100 cekinah, pede-
set jedna strana a pedeset druga strana, a što se tiče granicah sud će
poslati gvardiju da granice po pravdi zabjeleži među ova dva plemena
i s ovijem umirismo i da da Kešin sinu Petrovu 10 cekinah, a sin
Jovanov da vrne ko..... i ovako utvrdismo vovječni mir, i koji čovjek
na ovo ne pristane ima biti od suda smrću kaštigan, oni koji bi re-
kao nepristajem.

mjeseca novembra 1837. god.

Da se zna i da je vjerovano ovo danas učinjeno pismo pred svaki-
jem sudom i Gospodarem, đe bi od potrebe bilo prikazati, a to ka-
ko dođoše pred crnogorskim i Brdskim senatom Boškovići i Strahi-
njani i pokazашe kako se velika nesreća i zlo dogodi, i kako ubi Petar
Boškov iz Tomića sina Stanka Strahinje i tako kako je praviteljstvu-
jušči senat njihove davije razumio, tako za pravo s dogovorom izme-
đu sebe našao, da ima glavu platiti Petra Boškova po kuštumu ze-
maljskome 133 cekina i dva groša a potom uzesmo globe Strahinji
cekina 20 a na falenciju štoje..... na majku kad je hodila u Gospoda-
rev dvor..... sud onome čija je bila majka talijera 15, i globivamo Pe-
tra Boškova cekina 20 zašto je učinio falenciju od suda koji je bio na-
lazio S. T. Tomom u Crnici i učinio smutnju od suda i zato uzesmo
cekina 20 i da mu naplati glavu čim god može, i uzimamo obične
karate pet cekina od jedne parte a pet cekina od druge parte i ova-
ko sentencijasma i utvrdismo kako objije parte kontene biše i umiri-
smo ih vo vječni vijek amin.

mjeseca decembra 1837.

„Da se..... kako slomi pop Đura nekteći glavu s grehom Nikole Jo-
vova Marovića, i tako sud nađe za pravo da se naplati kao ostala gla-
va, no kako smo razumeli da se s grehom iz igre ova nesreća dogodi-
la, za to sudimo glaavu kako je više rečeno talijera 40, da mu naplati
do Đurđeva Dana, i ovako sentencijasma i potverdismo, kako oboje
parte kontene biše, i da za ovo više pogovora nema.

mjeseca januara 1838. god.

„Da se..... kako se velika nesreća i zlo dogodi među Petrovića i Cr-
nojevića, i tako dođoše pred verhovni sud i davijaše se, i kad je ver-
hovni sud njihovu razabrao, tako sudimo glavu Petrovića 100 cekina,

a onom sudimo što je najbolje ranjen 15 cekina a onima dvojici po 10 cekina a ono ostalo prebismo jedno za drugo, za što su..... sramotu naneli i kuću pokupili, i njih izagnali i svekoliko s njihove zemlje ponijeli, takođe verhovni sud uzima njihove obične karate 10 cekina, i za to šiljemo dva čovjeka od suda da prestimaju baštinu Krstića da s njom namire 135 cekina, i ako što ostane od toga, da ostaje sinovima Krstića Crnojevića ako li što uzmanjka da imaju namiriti.

mjeseca januara 1838. god.

Da se..... među Lješnanima i Laketićima i ubiše Radosava Mijatova i dvije puške pukoše ubi ga puška Purana Novičina, a drugo puče Lazara Mirova i tako kad je verhovni sud njihove davije razabrao tako sudismo glavu po kuštumu zemaljskome 133 cekina i 2 groša, i to da ima platiti Puran Novičin tri dijela od rečene krvi, a Lazar Mirov četvrti dio i da po zdravo podmire čim god uzmožu, a Marija Mijatova da ima dati 30 talijera za onu baštinu Marovića....., i prebijamo kuće i paljevine jedne za druge, i za to da više zbora nema i uzimamo im sud obične karate 10 cekina, 5 cekina od Lješana a 5 cekina od Laketića i tako sentencijasma i utvrdismo kako oboje parte kontene biše i umirismo ih vo vječni vijek — amin.

(Protokol Sentencija).

mjeseca januara 1838. godine.

Da se zna..... kako se veliko zlo i nesreća dogodi, među Jaredićima i Pekovićima, kako se sama ubi odiva Pekovićeva, koja je bila udata za Jaredića, i za riječi što joj govoriše Jaredići, i za te riječi prebismo ranu i preuzame što mu je god učinio Peković, a sudimo dvije glave po kuštumu njihovomu 3200 groša, da da Jaredić Pekoviću za dvije glave i uzimamo karate od Jaredića 5 cekina, a od Pekovića 5 cekina, i tako sentencijasma i potverdismo i umislismo ih vo vječni vijek — amin. (karati = sudski troškovi, plata sudija).

Protokol.

m. maja 1838. god.

Da se..... dogodi među Bujurići i Surčevići, i tako prikazaše vrhovnome sudu njihovu daviju i to kako ubi Joko Milutinov Zaka Radovanova, a to se zlo dogodilo nekteći i tako kad je verhovni sud njihovu daviju razabrao tako sudimo da stoji Joko Milutinov u tavnici po godine dana i tako sudismo i potverdismo..... da za ovo više pogovora nema.

Protokol.

mjeseca junija 1838. god.

Da se..... kako dođoše Perkovići Stevan i Mašan i Rako njihov sinovac s Janicom njihovom bratučedom i dođoše pred verhovni sud i davijaše se oko dobara njihova strica Đura Šalevića i tako ih pogodi verhovni sud da dadu Perkovići svojoj sestri Janici sto i 50 talijera i suviše darovaše braća svojoj sestri Janici..... kojega bješe kupili za 40 talijera, a i pređe je njihova sestra Janica ponijela u prćiju što vrijedi 30 talijera, i takođe pogodi sud Stevana i Mašana i njihova sinovca Raka i tako im nađe sud po pravici da.... raboticu što je ostala od Đura njih strica na troje, t. j. kuću baštinu i jednom riječju svaku rabotu bez pogovora, a također sudimo za decu Mašanovu i Stevanovu i to su sinovci pokojnoga Đura, i tako reče sud da se ovoj djeci dade od dobra Đurova po 10 talijera svakome na mesto jabuke.

(iz protokola.).

mjeseca septembra 1838. god.

Kako dođoše verhovnome sudu Marka..... pokojnoga žena, i ostavlja svojoj kćeri 15 talijera tako sud nađe za pravo to jest na te pare da joj ide dobiti, preko godine 15, dokle se nje kći Milica Markova uda, i za te glavne pare i dobit što naraste do toga vremena, da preda Srdan đevojki ili ako bi Srdan od tih para što potrošio to da ima pred sudom svojim dobrom odgovoriti svaku paru i dinar Milici Markovoj podmiriti

(iz protokola.).

mjeseca marta 1839. god.

Da se zna i da jest vjerovano ovo danas učinjeno pismo ili sentencija pred svakijem sudom i Gospodarom đe bi izašla a to poradi Crničana koji počese činiti bunu u Crnici poradi danka i za ostalo i za sav njihov zli početak, i tako ih svekolike verhovni sud okupi na Cetinje i sve njihove davije razumjesmo i razabrasmo koliko je koji kriv za to prestupenije, prvo sudismo i sentencijasmu popa Jova Plamenca i Petra Kojičina i Đura Turčinova, koji behu miritelji da se mušketaju ema im bismo dali životu vjeru..... (izgoreno.). da oni tri dadu po 130 cekina bez nikakva prošćenija, pa suviše pop Jovo koji pasa u državu Ćesarovu t. 100, pa popa Stanka talijera 130, pa Mila Baževića 130 ta., i suviše sudismo ga zašto se dogovara da ubiju kapetana Sava Jovova, da stoji u haps do Mitrovi dnevi, a sudimo Stepa Stijepova da dade t. 130 i njegova sina da stoji u haps do Dmitrova dneva, zašto je im dogovarao oko smrti kapetana

Sava Jovova po Markišu Stankovića t. 130... oprašćamo hapsu zašto kaza Savu jer mu se dogovaraju o smerti, poglobavamo Mitra Jovova t. 130, i da stoje u hapsu dokle se otkupe asprama i zalagama.

Mjeseca maja 1839.

A to kako posla Gospodar crnogorski i Brdski Vladika Petar Petrović i vas senat perjanike i gvardiju da kupe danak u Pipere, kako i u svu njegovu državu i dođoše u Crnice i podoše na Kopilje da kupe i tako se podbuniše da ne dadu danak, i neke Pipere doklikovaše da im pomognu i tu se svadiše s perjanicama i gvardijom i pobiše se, i bi Kopiljancima vojske više i prizajmiše ih doklen ih dognaše u Pipere, i počеше na kuće gvardijske kamenje bacati i lomit, u toliko perjanici i gvardija prosuše oganj na njih i ubiše Mila Radanova na mervto i raniše 4, a oni od ove bande koja bejaše od suda raniše dvojicu, i na današnji dan dođoše Pipere i Kopljičani na Cetinje, i tako nađosmo za to njihovo veliko zlo prestuplenije suda bjehu miritana 2 ili 3 da ih mušketamo, i tako stavismo na sedam Golubovića i na 2 Vukovića i na tri Ljumovića i na G. Ivaševića i na dva Stankovića u po..... ov do i na širinu, i Radovana Milutinova i sina Stefana Grujova to su 22 čoecka, na njih stavismo 730 talijera, od toga im prebismo za rane koje vas sud crnogorski..... 200 cek. 50 cekina dade... sudu svaki podjednako, a suviše sudimo Joka Radova i Stoja Radovanova da stoje u hapsu do Trojičina dana, i Šćepana Đuričina suviše da da odru.... ine cekina 10, zašto bješe oni pritome četovođe, a sudime neva Živaljeva koji ubi samovoljno vola Radovanova, da da sudu globe 10 talijera, a Radovanu za vola 10. t., i ovo da ispune kako setencija izgovara, a ono što su tamo učinili ili rane ili čoteka, ili kuću slomili svaki da ostane na mir, da jedan drugoga nema tražiti no da su u mir, a i ostali Piperi, što koji bude sudu miritao da plati i ovo dogovorno sentencijamo koji bi ovo pokolebao da bi česovu osvetu učinio da mu stana u našu zemlju nema no da mu trag iskopamo.

mjeseca aprila 1839. god.

Da je vjerovata ova danas učinjena karta vjerovata pred svakijem gospodarom i sudom đe bi od potrebe bilo prikazati a to kako bi vojvoda Ilija Piletić kapetan Gvardijom i prestupi i brani njegovijem rđavijem djelima i postupcima i nađe ga praviteljstvo crnogorsko i brdsko i sud nađe da je meritao da se mušketa ili procera iz naše zemlje da ga više u našu zemlju nema i on kad čuo pobježe sam sa svom svojom familijom u tursku zemlju i pođe nekoliko ljudi od suda crnogorskoga i brdskoga i kuću mu razvališe i izgoreše a mu ku svukoliku uzeše i sva njegova dobra ostala ostaše u ruke suda i

prodaje ih za 126 t. a svrhu njega setenciju učiniše da ga više u našu zemlju nema, a njegov rođak koji pođe za njim ako uzoće vratiti se dopušta mu se slobodno, ako li ne uzoće i ono njegovo da bude u ruke suda i koji god bi se naša da za njim pođe da sud destrega tako na taj isti način i Popoviće i..... izagnasmo i kuće im izgoresmo i sve njihovo osta u ruke suda izvan Mila Popova u njegovu da ne tiče niko no da mu je mirno i slobodno i sverh baštine onih koje izagnasmo uzesmo talijerah 20 i ovako ostavismo ako bi se jedan Piper našao da bi dočekao od tih uskoka ili Piletića ili Popovića takove će sud crn. i Brd. tome neće biti.... isćeran iz naše zemlje i sve njegovo uzeće sud destregati i ovo dajemo svakome na znanje, i ovako.... bez nevolje, kao i ovi da će se od njega ovako učiniti da se u drugo ne nada da će mu biti oproštenije.

Mjeseca maja 1839. god. „između Čevljana i Pješivaca“.

„Da je vjerovato ovo danas učinjeno pismo pred Gospodarom i svakijem pravijem sudom... kako se bjehu između sebe svadili Čevljani i Pješivci, oko granica od vrh Gorča Dobrotocke lokve i bejaše došlo među njima do pokolja, i bili se, bjehu, i posla Gospodar s Cetinja ljude od Senata, da im za to vide, i da im to podijele po njihovoj duši, kako najpravije vide i naznačujem iste ljude u ovoj karti koji su poslani da to podijele. Serdar Milo Martinović, a od Njeguša Kapetan Lazo Proroković, a ot Čeklića pop Staniša Kaluđerović, ot Bjelicah Kapetan Andrija Pejović i sa njima 4 perjanika i ljudi od gvardije i pođoše između njih, i sve nogama obidoše i očima vidijеше, i počеше dijeliti između Dobrotice Lokve i Ljeskovijeh Dolovah i po verhu Koma pravo Hoberom tverdijem do Boračke pećine i na vrh pećine ostavljamo krst a, ostavljamo pećinu po nje čevsko, a po nje pješivačko, da im je pećina ujedno, a otljen pravo na Jalovu glavicu ukukaljevine krst S. ostao među ta dva krsta do duboki čevski Kešića, a otljen pravo na debelu glavicu, na Breg Oranoga Dola pored gomile za verh glavice u prisojnu bandu, stavismo krst Ž. otljen pravo spored... utaćkoga ždrele u dno Vujova Osovlja, za tvrdi Kamen... stavljamo krst _ , otljen pravo na vrh Vujova Osovlja na krš stavljamo _ . Otljen pravo na Kabo na vrh tupoglavi stavljamo krst T. Otljen pravo semeljem i povrh tvrdoga krša na debeli kam na kraj puta.. koji izlazi na kruškovu viaku i u dno nje stavljamo krst _ . Otljen pravo niz krš pravo na glavicu pod vrh nu, na Mulansko prisovlje stavljamo krst N I. Otljen pravo na prisovje na kulu Domazetovića, kod kule stavljamo krst EV. Otljen pravo uz kosu u kulu iznmeđu dve ravnine posred kose, na prema lokve Matkovića i na glavicu najvišu mećemo II, I. Otljen pravo uz kosu među sržanom Jankovića prebarijevim Katuništem usred kose mećemo krst S I., Otljen pravo na izlaz kose napored cerne glavice, na breg Pejova Katuništa stavljamo krst S I. Otljen pravo na breg posred više lake na više ustra do vitoga

ubla stavljamo krst ŽI. Otlen pravo na breg rupah na mramor kamen ili boketin, stavljamo krst YIII. Otlen pravo do razdjele rupe na Poli do do vrh Garča i tu dospijeva granica među njima s kraja do kraja. - I ovako utverdismo i ostavismo đe je gođ kupio i jedan Pješivac u Čevljanima o Boračke pećine do vrh Garča u granicu čevsku koja bude kupljena u prodano ime i jednog Pješivca da mu je tvrda i sigurna do vijeka, tako na isti način i Čevsko, koja bude kupljena a zapala u Pješivačku granicu da mu je tvrda i sigurna kao i po prav kupovica, koje su dobre kupljene, da ih nema jedan drugome smetati vijek i amin, da je svaki gospodar od svoje kupovice na koju bude knjiga, i koji bi kojemu preko svijeh više rečenijeh granica poharao navlaštito sijeno da mu se ta životinja što ga pohara sva uzeti i dat sudu da je poharči, a pošto se sijeno pokosi, da s pitanjem jedan drugog puščaju i da stoku pasu kao popravi susjedi.

mjeseca maja 1839. god.

Da se zna..... a to kako se pobiše Kuči između sebe oko baštine Zlatice, i tako kad je verhovni sud njihove davije razabrao i tako sudismo po raspoloženiju pravijem sudom, prvo sudimo glavu... Mrvova i glavu Bora Spasojeva..... t. j. dvije glave da idu jedna za drugu a treću glavu osudismo po kuštumu zemaljskome 133 cekina i 2 groša, i da podijele te pare Joko Radovanov i Cucu Radoljin, na pole, u drugu osudismo da Zlaticu, po kletvi za dati blago Đuru Ilinu pa da se s baštine makne i da ostane baštine. Zlatica komunska ako li pak nećete sa baštinu Zlaticu blago dati, a vi da se imate te baštine proći, po zapovjedi verhovnoga suda po svaki način a u treću sudimo za rane, kada dođu moji ljudi i rane vide, tako kako koja rana bude tako da se plati, a sudimo da dade globe ona vojska koja se zagnala na Zlaticu 150 talijera, zašta je bez pitanja suda udarila a sudimo Đura Ilinoga vojski da dade globe 100 talijera, zašto nije pretrpila i došla verhovnome sudu, da se poplače, također sudimo da dade Đuro Ilin s njegovijem bratstvom 70 koza ciganskijeh, što su ih puštali iz njihovijeh ruka, i ovako mi iz dogovora po raspoloženiju pravoga suda, sentencijasma i za više uvjerenje, po zapovjedi verhovnoga suda, potvrđuje se ova sentencija nepokolebiva pečatom narodnim.

Jov. M. Joanovović.